

Dinko Aračić

Ivan Macut – Petar Macut: Petar Grabić. Nova revija – Vjeri i nauci. Služba Božja, Split 2018., 344 str.

Bez spominjanja – prošlost blijedi. Učinimo da se ne zaboravi!

Tijekom stoljeća zajednica franjevaca Splitske provincije iznjedrila je vrijedne pojedince na pastoralnom, društvenom i kulturnom području. Gotovo je nemoguće nabrojiti sve te pregoce koji su svoje intelektualne sposobnosti utkali u kulturni i znanstveni napredak svojih članova, povjerena puka i širih krugova hrvatskog pučanstva. S ciljem otrgnuti zaboravu te znamenite likove pa njihov život i djelovanje predstaviti kulturnoj i znanstvenoj javnosti, pokrenuta je Biblioteka *Umnici Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja*. Prva knjiga u tom nizu posvećena je fra Petru Grabiću i njegovoj *Novoj reviji – vjeri i nauci*. Izbor nije slučajan. Riječ je o čovjeku i franjevcu koji je svojom mnogovrsnom djelatnošću ostavio neizbrisive tragove na crkvenom i društvenom području u prvoj polovici prošloga stoljeća.

Knjiga o Grabiću satkana je od dvaju dijelova. U prvom dijelu, autori, braća Ivan i Petar Macut, predstavljaju život i djelo fra Petra Grabića, njegov odgojiteljski, profesorski i izdavački rad. Njegovu višestruku djelatnost ucjepljuju u vjersko i društveno ozračje u kojem Grabić stječe svoje teološko znanje i u kojem se događa njegova plodna publicistička i organizatorska djelatnost. Taj dio knjige čita se zanimljivo kao napet roman.

Grabić i njegovo djelo pružaju dragocjeno povijesno svjedočanstvo o prijelomnim vremenima stare kraljevske i nove komunističke Jugoslavije. U obje te tvorevine hrvatski narod i Crkva bili su marginalizirani i podčinjeni. U prvoj su zapostavljeni i obespravljani. U drugoj progonjeni i ubijani. To je i junak ove knjige na svojoj koži doživio. Nedužan je osuđen poput mnoge subraće koji su „po brzom postupku” likvidirani ili na višegodišnju robiju osuđeni. I sam Grabić, tada provincijal, na montiranom procesu

osuđen je na 14 godina zatvora, od kojih je 5 izdržao u Novoj Gradiški. Prema njemu komunistički vlastodršci postupaju prema onoj „udari pastira i ovce će se razbjeći” (Zah 13, 7). No i Grabića i njegovu subraču to teško životno iskustvo učvršćuje u bezuvjetnoj vjernosti svom narodu, Crkvi i Provinciji.

U prvom dijelu knjige autori predstavljaju Grabićevo djelovanje profesora i provincijala, teologa, publicista i izdavača. Stekavši teološku naobrazbu u Rimu, Grabić je kao profesor pristaša skolastičke baštine, a u svojim teološkim radovima spekulativan je dogmatičar. Ravna se prema ustaljenim pravilima skolastičke teologije vjerne Predaji i crkvenom učiteljstvu. Piše znanstvene članke iz filozofije i teologije kao i popularne napise o mnogim aktualnim pitanjima onoga vremena. Suradnik je u petnaestak časopisa i novina. Njegovi spisi prožeti su stavom teologa, franjevca, vjernika kojemu je na srcu odgoj hrvatskog puka u ljudskim i kršćanskim vrijednostama.

Kao teolog Grabić je sljedbenik općeg nauka Crkve onoga vremena sagrađena na čvrstim temeljima skolastike. Kao dogmatičar objašnjava teološke teme o otkupljenju, Isusovu uskrsnuću, pitanju zla i Božje providnosti te baca nov pogled na vjerske istine. Marijanski je teolog s napisima o Gospinu posredništvu u redu milosti, o njezinoj ulozi u djelu spasenja i životu vjernika. Promicatelj je franjevačke teološke misli i škole, Duns Skotove teologije i njegova istupa u svezi s istinom Marijina bezgrješna začeća. Kao apologetičar stupa u obranu pravovjerja, Kristova božanstva, Crkve i papinskog primata.

Kao publicist obrađuje širok spektar tema. Piše o savjesti, opstojnosti duše, čuvstvu, dostojanstvu žene, slobodnoj volji, krizi kulture i modernom bezvjerju. Polemizira sa znanstvenim materijalizmom i marksizmom, teorijom evolucije, modernim ideologijama i njihovim metodama u pobijanju vjere. Promiče vrijednost kršćanske kulture i svjetonazora, integralni katolicizam, važnost vjerskog odgoja u školama. U rukopisu ostavlja brojne spise teološke i duhovne naravi kao i neke prijevode među kojima je i Ricciottijev Život Isusa Krista rukom ispisan na 1303 stranice.

Kao provincijal Grabić podiže crkve i samostane, utemeljuje provincijsku tiskaru u Šibeniku, promiče Sinjsku gimnaziju s pravom javnosti, na srcu mu je integralan odgoj njegovih fratara. Da je šest puta biran za provincijala, svjedoči o njegovu mudrom vodstvu zajednice i autoritetu koji životom živi i radom

pokazuje. Brine se i za potrebe Reda o čemu svjedoči i njegova Rimska kolonija.

Drugi dio knjige posvećen je *Novoj Reviji – vjeri i nauci*, znanstveno-vjerskom glasilu franjevačkih provincija u ondašnjoj državi. U njoj surađuju vrijedna pera hrvatskih franjevaca. Grabić je pokretač, prvi i dugogodišnji urednik, suradnik od prvog do zadnjeg broja. Njegovo ime nerazdruživo je vezano uz taj časopis. U tom dijelu knjige autori ulažu nesvakidašnji napor te popisuju bibliografiju toga znanstvenog časopisa, donose imena urednika i suradnika, sve naslove tekstova koji su tiskani za dvadesetogodišnjeg izlaženja (1922. – 1941.), mjesto i vrijeme tiskanja. Knjizi prilažu DVD s digitaliziranim brojevima revije kao i kazalo imena.

Knjiga braće Macut svjedoči da Grabić i *Nova revija* prožimaju kršćansku znanstvenu baštinu i kulturu, promiču kršćanski svjetonazor i kršćansko poimanje slobode. Teologija i filozofija, literatura i umjetnost – sve je to dio kršćanske kulture u čijoj je službi Grabić čuvar i obnovitelj, vjernik i znanstvenik. Što je u svojem mnogovrsnom djelovanju mislio i u spise odjenuo, i danas je, 50 godina nakon njegove smrti, još aktualno. Iz te perspektive knjiga o Grabiću može se shvatiti kao pokušaj otvaranja dijaloga s današnjom kulturom u vidu jačanja hrvatskog kulturno-nacionalnog identiteta. Djelo je ujedno poziv kršćansku kulturnu baštinu čuvati i pronositi u budućnost. Bez spominjanja – prošlost blijedi. Učinimo da se ne zaboravi! To je poruka ovoga djela. *Vivant sequentes!*